
MIRA BOGDANOVIĆ

KOMUNE KAO NAČIN ŽIVLJENJA

U poslednje dve godine život u komunama postao je vrlo popularan i sve više rasprostranjen među nemačkim studentima-levičarima. Obično jedna grupa poznanika ili prijatelja iznajmi veliki stan gde svako plaća svoju sobu, dok je kuhinja obično zajednička prostorija i centar društvenog života. Sve krupnije nabavke kolektivno su organizovane i kolektivno se troše. Nameštaj i aparati takođe su „socijalizirani”, a taj proces „prodruštvljavanja” postepeno se odvija traganjem za načinima racionalnije upotrebe i trošenja lične imovine. Održavanje čistoće je odgovornost svih i vrši se prema dogovorenom rasporedu koji ne mimoilazi ni devojke ni mladiće.

Osnovni uslov zajedničkog života je međusobna trpeljivost i otvorenost, čak rasna i nacionalna, jer se dešava da u komunama zajedno s Nemačima žive i strani studenti druge rase.

Komuna se javlja kao pobuna protiv individualističkog načina života nemačke srednje buržoazije, a iz tog sloja i potiče najveći broj nemačkih studenata. Mnogi stanovnici komuna smatraju da su njihovi lični problemi, frustriranost, nezadovoljstvo sobom, nelagodnost, sebičnost prouzrokovani životom u porodici i traže u zajedničkom životu način čvršćeg povezivanja s drugima i tako tragaju za autentičnijim življenjem.

Veoma je interesantna činjenica da u komunama žive samo levičarski raspoloženi studenti, a često i sociolozi, psiholozi, lekari, pravnici, a njihovi protivnici gledaju na njih s gadenjem i sablažnjavanjem. Znakovi političke orijentacije stanovnika komune svuda su i uvek prisutni. Zidovi su ukrašeni polit-plakatima s Marksom, Lenjinom, Brehtom, na brzinu šivenim zastavama Vijetkonga, a biblioteke su pune dela klasika marksizma i drugih progresivnih mislilaca.

Istovetnost ili sličnost ideoloških pripadnosti umnogome olakšava integraciju i zbližavanje komunara. U komuni se od samog početka načini veoma aktivno jezgro koje snažnim komunikacionim impulsima privlači ostale i tako neobično ubrzava njihovo uključivanje u veoma bogat zajednički život, koji se odvija u veoma brojnim i raznolikim zajedničkim aktivnostima. Komunari zajedno odlaze na predavanja, seminare, demonstracije, u bioskope, zajednički čitaju knjige, o kojima zatim razgovaraju. U gotovo svakoj komuni postoje „oglasne table”, na kojima se mogu naći pozivi na „sit-in”, filmske kritike, novinski članci koji zahtevaju komentar, pozivi na zajednički ručak ili izlet; komune zatim održavaju veoma žive međusobne veze, posećuju jedna drugu i organizuju velike sedeljke, proslave radničkih praznika itd. Tako su interesantne sedeljke koje veoma dugo traju, a gosti se zabavljaju na prilično neobičan način — razgovori o politici, veoma žustre polemike i komentari ušle su u svakodnevni način života. Ovo ne izostaje ni kada se organizuju zajednički ručkovi za celu komunu, za koje sociolozi kažu da jačaju „organsku solidarnost”. Međutim, bilo bi pogrešno zaključiti da nemački studenti uvek i samo razgovaraju o politici — svako se dobar deo dana, u kući ili van nje bavi svojim poslom, o večeri ili o ručku, kada su skoro svi na okupu — politika je najčešća tema.

Komunari i aktivno politički i humanitarno rade; pokušavaju da deluju po fabrikama na sindikalno organizovanu omladinu, prikupljaju lekove kao pomoć Vijetnamu, pomažu smeštaj političkih emigranata iz Španije i Grčke, vrše propagandu među američkim vojnicima nastojeći da ih navedu da dezertiraju. Ilustrativan je pokušaj jedne komune u Frankfurtu da pronađe posao i da stan jednoj maloletnoj prostitutki, a dugo su se lomila koplja oko najboljeg rešenja tog problema. Zato se prilikom policijskih akcija posle nekog studentskog izgređa uvek prvo pretresu komune.

Bez obzira na to što su sve komune na sličan način organizovane, a sitnije razlike proističu iz umešnosti pojedinaca, ipak među njima postoje i značajne razlike u pogledu motiva nastanka.

Postoje komune u kojima podjednaku važnost s potrebom za udruživanjem ima potreba za znatno jeftinijim i ekonomski racionalnijim životom, što se vrlo lako može ostvariti u komuni. Međutim, čak se ni ovakva vrsta komune ne javlja među studentima drugih političkih orijentacija. Komune se stvaraju i među poznanicima koji se teorijski ili empirijski bave rešavanjem nekog naučnog problema. Nije potrebno naglašavati koliko je za istovetna saznajna interes-

vanja potrebna stalna razmena mišljenja, a komuna tu ima vrlo značajne prednosti.

U južnoj Francuskoj počele su se javljati komune koje bi se mogle nazvati „ruralnim”. Nemački studenti se nastanjuju na jeftino kupljenim malim seoskim imanjima, na kojima sami proizvode prehrambene namirnice i gaje stoku. U starim pećima jednom godišnje peku hleb, a pre upotrebe ga uvek nanovo osvežavaju. Međutim, ni ovde komunari ne ostaju potpuno izolovani — svaki komunar je dužan da određeno vreme provede u gradu, obično u Nemačkoj, da bi radeći obezbedio deo novca koji je ipak neophodan za izdržavanje komune.

Veoma su interesantne komune majki. U njima žive mlade žene s decom, bez očeva. To su ili devojke-majke, razvedene žene ili udovice. Njihova deca se, dok one rade, vaspitavaju u tzv. antiautoritarnim zabavištima.

Ima i po svom sastavu veoma šarolikih komuna u kojima je ipak najzanimljivije prisustvo radnika. To su obično strani radnici koje je najmanje proleterski internacionalizam naveo da žive s nemačkim studentima, a na studentsku inicijativu. Živeti u komunij za njih je mnogo jeftinije i udobnije nego drugde, a studenti se prema njima odnose prijateljski i bez podvajanja. Dobra volja ipak nije jedini potrebni uslov za zajednički život; nedovoljno poznavanje jezika i specifičan životni stil radnika čine ovaj eksperiment neuspehim. Dolazi do trzavica i neslaganja jer su u komunij svi jednaki, a radnici premoreni poslom, s punim pravom zahtevaju rano odlaženje na spavanje i tišinu.

Mnogo se priča i piše o slobodnom seksualnom životu studenata na Zapadu, a to donekle nalazi opravdanje u komunama. Neke od njih organizovane su na načelima promiskuiteta, a gde to nije slučaj, devojke i mladići žive u trajnim monogamnim vezama. I ovde i tamo nastoji se da se seks demistifikuje i oslobodi licemerja.

U ovako organizovanoj grupi s mnogobrojnim bliskim kontaktima sporovi se rešavaju zajedničkim razgovorom, u kome svi podjednako učestvuju jer problem u ovako čvrsto strukturisanim grupama teško ostaje izolovan na jednu ili dve ličnosti, nego na neki način utiče na raspoloženje cele grupe.

I pored neobične zanimljivosti i korisnosti komuna, one ostaju na marginama društva. Govori se o tome da se organizuje svetski kongres komuna. Takva ustanova, ukoliko bi se osnovala, trebalo bi da pojačava veze među komunama razmenom komunara. Ali čak i na tako

širokoj međunarodnoj osnovi i umnoženim aktivnostima te moguće organizacije ne bi se otklonile suštinske slabosti komun. Ostala bi njihova zavisnost od širih struktura društva

Antiautoritarna zabavišta

Ova nova vaspitna ustanova javila se takođe kao reakcija na patrijarhalni način vaspitanja u buržoaskim porodicama. Ova zabavišta privatna su i na dobrovoljnoj osnovi organizovana u Nemačkoj i njihov cilj je da pomognu stvaranje ličnosti oslobođene od represije i agresije, inherentnih buržoaskom načinu vaspitanja. Roditeljski autoritet ne postoji, deci je sve dozvoljeno, nastoji se da im se omogući slobodan i ničim neometan razvitak. U zabavištu su deca obično između 2 i 6 godina, a majke svakodnevno dežuraju obavljajući posao vaspitača uz stručnu pomoć psihologa i pedagoga. Deci se omogućuje da pokažu svoje stvaralačke sklonosti od najranijeg detinjstva, a kao naročit način podsticanja i nagrade zidovi prostorija zabavišta ukrašeni su crtežima sve dece bez obzira na uzrast. Najviše vremena prolazi u igri, dok je za stariju decu organizovana i predškolska nastava. Kada su deca kod kuće, ništa se ne menja u njihovom načinu života. Ljudi čija su deca u jednom zabavištu obično su prijatelji i često se posećuju ili žive u istoj komuni. Ovo se čini veoma važnim sa stanovišta obezbeđenja istovetnosti vaspitnih uticaja, a kuća i zabavište, drugde različito organizovane vaspitne agencije, ovde deluju u istom pravcu, istog su kvaliteta.

Međutim, uprkos njegovoj zanimljivosti, ovo je rizičan pokušaj. Deca će se već u školskom dobu naći u sasvim oprečno organizovanoj sredini, što može da bude fatalno za njihov dalji razvoj. Postoje pokušaji da se organizuje specijalna škola, ali teško da bi se i u tim uslovima mnogo šta popravilo jer je nemoguće, a i štetno potpuno hermetički izolovati decu. Dosadašnji rezultati nisu se pokazali bogzna kako uspešnim — ovako vaspitavana deca mnogo su agresivnija, sebičnija i nervoznija nego „normalna”. Ali jedno ostaje tačno: neophodno je nešto menjati u dosadašnjem načinu vaspitavanja. Govoreći o tehnološki hiperorganizovanom društvu u knjizi *The Dialectics of Liberation*, P. Goodman predlaže da se zaštite sva deca do trinaeste godine od pojačanog procesa tehnologizacije, predlažući čak da se ograniči staromodni način socijalizacije. Međutim, to je briga čitavog društva, a antiautoritarna zabavišta, ma koliko svedočila o hitnosti rešenja ovog problema, ostaju usamljen pokušaj.

Nešto o odjecima hipi-kulture

U Americi se hipi-pokret u svom prvobitnom vidu gasi, dok u Evropi ima još mnogo pristalica. Neke odlike hipi-pokreta široko su rasprostranjene i među onima koji inače sebe ne smatraju hipijima. Upotreba droga, najčešće hašiša, vrlo često se sreće među nemačkim studentima. Oni za primanje droga traže i teorijsko opravdanje prihvatajući teoriju o uticaju droga na proširenje savesti.

Veliki broj onih koji upotrebljavaju droge, među njima veliki broj sociologa i psihologa, redovno ide na terapiju u Frojdov institut. Počinje se od nerealističnog očekivanja nestabilnijih i nezadovoljnijih ličnosti da će baš izabrani studij sociologije i psihologije dovesti do popuštanja napetosti i nelagodnosti kojoj su izloženi. Oni se nastanjuju u komunama i sve se završava time da kolektivno puše hašiš. Obično se sa alkohola prelazi na hašiš jer on nema neugodne propratne posledice, glavobolju, mamurluk itd.

U hipi-prodavnici »Pudding Explosion« u Frankfurtu može se kupiti mnogo stvari koje čine pušenje prijatnijim; lepo izrađene sveće, indijske sveće s tamjanom, tamjan u šipkama. Uopšte, sve što dolazi sa istoka veoma se ceni. Tu je i obavezna „crvena biblija“ i natpis na pul-tu »Pušači hašiša svih zemalja, ujedinite se! Mnogobrojni plakati s jasnim asocijacijama na »putovanja« zalepljeni su po zidovima. Zbog toga je i film »Žuta podmornica« bio tako popularan. Iz zvučnika trešti muzika »underground«.

Hašiš se puši vrlo često, a nekad se organizuje zajednički »smoke-in« u naročito za to udešenoj atmosferi, ali s uvek prisutnom mišlju — može upasti policija.